

## ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 378.091.212:005.963

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.56941

**ФЕНОМЕН РЕГІОНАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ**

© Н. І. Білик

*Звертається увага на важливість розвитку регіональних освітніх систем, які базуються на принципах нової державної освітньої політики, пов'язаної з автономізацією діяльності багатьох регіональних систем. Підкреслюється, що вдосконалення освітньої системи підвищення кваліфікації працівників сприятиме формуванню в Україні висококваліфікованого кадрового потенціалу. Розкрито сутність та зміст поняття «регіональна освітня система підвищення кваліфікації педагогічних працівників»*

**Ключові слова:** *регіональна освітня система, регіональна освітня система підвищення кваліфікації педагогічних працівників*

*The attention is drawn to the importance of developing regional educational systems based on the principles of a new national education policy related to the autonomy of many regional systems. It is emphasized that improving the pedagogical staff's training regional educational system will facilitate the formation highly qualified human resources in Ukraine. Phenomenon reveals the concept of the pedagogical staff's training regional educational system*

**Keywords:** *regional educational system, pedagogical staff's training regional educational system*

**1. Вступ**

Історичні особливості розвитку регіону дозволяють виявити ті ознаки, що найбільш позначилися на розвитку вплинули на освітні системи та додали їм унікальності. У числі таких називаємо державну політику щодо освіти регіону, національний склад населення, вплив різних культур, природу і клімат, економічні особливості регіону. Очевидно, що всі зазначені особливості створюють унікальність будь-якого регіону, його включеність у державні освітні системи й одночасно його специфіку.

У пострадянський період у силу різних обставин освітні потоки студентів, фахівців системи підвищення кваліфікації змістилися на регіональні рівні. Відмова від системи розподілу фахівців поставила промисловість і соціальну сферу регіонів у складну ситуацію, що вимагає економіка та управління національним господарством своїх рішень. Зазначені обставини і низка інших спонукають регіони вирішувати свої завдання іншим чином, вибудовувати нові освітні стратегії. Вони пов'язані з економічним і соціокультурним потенціалом регіону, його потребами і можливостями.

Аналіз практики регіональної освітньої системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників

засвідчує, що Цілі, зміст і форми організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників багато в чому обумовлено призначенням і функціями того освітнього закладу післядипломної педагогічної освіти, який здійснює цю діяльність, розумінням організаторами навчання сутності підвищення кваліфікації та самої категорії кваліфікації, їх уявленнями про механізми професійного розвитку та неперервної освіти. За відсутності чіткого замовлення на власну освіту з боку споживачів освітньої послуги великого значення набуває, наскільки повно володіють організатори підвищення кваліфікації об'єктивною аналітичною інформацією про стан регіональної системи освіти [1].

**Метою нашої статті** є розкриття феномену поняття регіональної освітньої системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників (РОС ПКПП).

**2. Аналіз літературних джерел.**

У 1990-ті роки реформування системи підвищення кваліфікації вперше в історико-педагогічному процесі, як зазначає В. Воронцова [2], було ініційовано самою системою.

Одночасно було розроблено декілька проектів концепцій і програм реформування і розвитку систе-

ми підвищення кваліфікації педагогічних працівників (С. Вершловський, В. Воронцова, Е. Гусинський, Д. Зембицький, Т. Каплунович, І. Колеснікова, О. Орлов, Ю. Турчанінова, К. Ушаков, Р. Шерайзіна та ін.), актуальність яких щодо низки позицій збереглася до теперішнього часу.

Інтегральний висновок авторів цих концепцій полягає в тому, що система підвищення кваліфікації є унікальною, відмінною від інших освітніх систем, насамперед від системи базової педагогічної освіти, тим, що здійснює роботу з уже наявною професійною якістю людини, перетворюючи цю якість, удосконалюючи, розвиваючи професійно-педагогічну компетентність, змінюючи змістовні характеристики, що пов'язані з поняттям кваліфікації. Розвиток системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників (СПКПП), на думку розробників, може бути забезпечено вирішенням наступних завдань:

- подолання її закритості, посилення залежності від споживача;
- забезпечення особистісно зорієнтованого змісту підвищення кваліфікації, спрямованого на розвиток професійно-особистісної компетентності фахівців;
- створення системоутворюючих механізмів, що забезпечують природну самоорганізацію СПКПП;
- узгодження сукупності установ і служб СПКПП за цінностями, цілями, змістом, методами та формами їхньої діяльності;
- організація цілеспрямованої підготовки кадрів для самої СПКПП;
- забезпечення нормативно-правової підтримки цих процесів [3].

Концептуальні положення щодо організації процесу навчання в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників досліджували А. Алексюк, В. Бондар, І. Жерносек, А. Зубко, С. Гончаренко, В. Маслов, В. Олійник, Н. Протасова, В. Пуцов, Т. Сущенко та ін.; загальні закономірності розвитку освітніх систем вивчали Ю. Бабанський, Ю. Конаржевський, М. Кондаков, П. Худоминський та ін.; прогнозування, моделювання та проектування регіональних освітніх систем розглядали А. Белогуров, Б. Гершунський, Ю. Давидов, Л. Лур'є та ін.

Погоджуємося з С. Рамазановим, що «регіональна освітня система – це сукупність освітніх закладів регіону, які спільно реалізують спадкоємні освітні програми і державні освітні стандарти різного рівня і направленості, а також органів управління освітою. Ціллю функціонування РОС є задоволення запиту на освітні послуги з боку населення регіону та запиту на випускників – з боку економіки регіону» [4].

Отже, освітні заклади післядипломної педагогічної освіти є тими регіональними установами, які суттєво зміщують функції та призначення сфери підвищення кваліфікації та роблять саму цю сферу свого роду епіцентром розвитку регіону.

На думку А. Глазиріної, більшість працівників освіти висловлюються незадовільно про відповідність змісту підвищення кваліфікації сучасним вимогам, однак ця думка у більшій мірі суб'єктивна, так як більшість опитуваних при аналізі проблем не може достатньо чітко сформулювати ні змісту пробле-

ми, ні її причини. Це пов'язано із розмиванням у педагогічному середовищі цілей не тільки освіти в цілому, але й підвищення кваліфікації зокрема. Причому, чим вища кваліфікаційна категорія і більший педагогічний стаж педагога, тим більша у нього потреба у нових предметних знаннях (до 80 % у вчителів вищої кваліфікаційної категорії і стажу роботи понад 15 років). 42 % слухачів відмічають головним завданням системи підвищення кваліфікації вивчення нових методик і технологій навчання. Більше всього про це хотіли би дізнатися вчителі іноземної мови (80 %), математики (75 %), історії та літератури (64 %), трудового навчання (52 %). Низька мотивація у вивченні нових методик була виявлена у спеціалістів (27 %) і вчителів зі стажем роботи понад 30 років [5].

Таким чином, зміна цілей і завдань освітньої системи підвищення кваліфікації у зв'язку зі вступом України в європейський освітній простір призвела до зміни структури і змісту освітнього процесу в чинній системі, основними принципами якого виступають регіоналізація, технологізація, персоналізація, самоосвіта та саморозвиток.

### 3. Постановка проблеми

Освітні заклади післядипломної педагогічної освіти в різних регіонах України функціонують і розвиваються в єдиному просторі оновлення національної освіти, забезпечуючи системні процеси модернізації галузі. Їхня діяльність вийшла на рівень системних впливів, оперативного реагування на інновації, що вводяться в освітній простір району, міста, області, регіону, країни. Метою післядипломної освіти є спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду, що забезпечуватиме підвищення їх конкурентоспроможності відповідно до суспільних потреб, а також задоволення потреб держави у кваліфікованих кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно і відповідально виконувати фахові функції, впроваджувати у виробництво нові технології, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку суспільства.

Як свідчать теоретичні та практичні дослідження початку XXI ст., якість інноваційного розвитку освітніх закладів післядипломної педагогічної освіти (академій, інститутів післядипломної освіти; структурних підрозділів вищих навчальних закладів; структурних підрозділів наукових установ; центрів післядипломної освіти; підрозділів післядипломної освіти в організаціях та на підприємствах; інших юридичних осіб, що проводять освітню діяльність, пов'язану з наданням послуг із післядипломної освіти), відстає від соціального замовлення. Особливого значення набувають дослідження щодо проектування регіональних освітніх систем підвищення кваліфікації, розкриття їх феномену як центру розвитку інноваційного потенціалу педагогічних працівників в умовах глобалізаційних соціально-економічних перетворень.

#### 4. Вклад основного матеріалу

Як свідчить аналіз джерел, потрібна модернізація багаторівневої підготовки педагогічних працівників нового покоління, здатних сприймати проблеми освіти як основу життєдіяльності, бачити свою причетність до долі власного регіону. Необхідні люди, здатні зберегти оптимізм і віру в гуманістичні ідеали, не дивлячись на виникаючі деколи трагічні злами суспільного розвитку. Тому важливим, на наш погляд, є розгляд дефініції «регіональна освітня система підвищення кваліфікації педагогічних працівників» та її складників.

На думку дослідниці А. Молоканової регіональна освітня система – це підсистема освітньої системи вищого рівня, що належить державі, що включає в себе мережу установ дошкільної, загальної, додаткової, спеціальної, професійної освіти, управління, підвищення кваліфікації, що розвивається на основі регіоналізації, диференціації та інтеграції [6].

Позитивними тенденціями в розвитку РОС виступають регіоналізація та диференціація. Автор стверджує, що регіоналізацію треба розглядати як можливість регіональної освітньої системи, яка є складовою єдиного федерального освітнього простору, створювати умови для задоволення освітніх інтересів особистості, етносу, суспільства і багатонаціональної держави з урахуванням соціально-економічних, етнографічних, історичних, етнокультурних і інших особливостей регіону. У ході дослідження нею було встановлено, що регіоналізація освіти як соціально-педагогічний процес, заснована на тому, що загальнодержавна освітня політика здійснюється, враховуючи специфічні умови регіону, з передачею безпосередньо максимального обсягу управлінських повноважень і переміщенням у регіон центру тяжіння творчих процесів і інновацій, при цьому відбувається саморозвиток регіональної системи освіти.

За твердженням В. Гамаюнова, регіональна освітня система – це сукупність освітніх установ регіону, які спільно реалізують спадкоємні освітні програми й державні освітні стандарти різного рівня та спрямованості, а також органів управління освітою [7]. Він підкреслює, що ціллю регіональної освітньої системи є задоволення попиту населення регіону на освітні послуги й попиту зі сторони економіки регіону на випускників елементів регіональної освітньої системи. Освітні установи є також елементами економіки регіону, тому частина попиту на випускників складає попит зі сторони освітніх установ, які реалізують освітні програми більш високого рівня. Елементами регіональної освітньої системи є територіальні мережі, що представляють собою сукупність освітніх установ, які обслуговують певну територію (адміністративно-територіальне утворення), що є відокремленою з точки зору попиту й пропозиції на освітні послуги та випускників відповідних освітніх установ.

Трансформаційні процеси в економіці, що зародились під впливом інформаційних технологій, ставлять нові завдання перед освітнім процесом у плані підготовки та перепідготовки робочих кадрів у регіонах. Розвиток регіональних освітніх систем – напрям, пов'язаний з економічним розвитком конк-

ретного регіону та кількістю інвестицій, що вкладають у нього держава та корпоративні і приватні інвестори. Інноваційні процеси повинні також торкнутися не тільки сфери надання освітніх послуг, але й сфери організації та управління.

Це визначення дає змогу якнайточніше визначити цілі, предмет регіональних освітніх систем для їхнього дослідження, їхнє місце в регіональній системі та роль у взаємодії з іншими підсистемами регіону. Зауважимо, хоча й регіональну освітню систему як частину регіональних суспільних систем та соціальної підсистеми виокремлювали вітчизняні вчені-регіоналісти (М. Долішній, С. Злупко, Л. Семів), її місце у системі «регіон» і рівень взаємодії з іншими підсистемами в науковій літературі висвітлені недостатньо.

А. Шевчук зазначає, що дефініція регіональної освітньої системи дає нам змогу окреслити її базові ознаки, що проявляються навколо функціональної спрямованості, органічної цілісності, відносної територіальної обмеженості (подолання державних кордонів із застосуванням форм дистанційного навчання), чутливості до умов зовнішнього середовища, а також складної структури внутрісистемних зв'язків. Вважаємо, що метою функціонування регіональної освітньої системи є задоволення попиту населення регіону на освітні послуги й попиту з боку економіки регіону на випускників регіональної освітньої системи. Освітні установи є також елементами економіки регіону, тому частину попиту на випускників складає попит з боку освітніх установ, які реалізують освітні програми вищого рівня.

На думку автора, регіональна освітня система відіграє формувальну роль для таких регіональних підсистем, як регіональний ринок праці, регіональна інноваційна система, регіональна наукова система, оскільки основними елементами останніх є людський капітал, який генерує нові ідеї та починання, що на пряму залежить від освіти економічно активного населення регіону та здатності його продукувати новий інноваційний продукт [8].

Ю. Абрамов у своїй монографії «Регіональні освітні системи як соціальний інститут: організація, управління розвитком. Соціолого-економічний аспект» із позиції соціолого-економічного підходу досліджує природу регіональних освітніх систем як соціального інституту, що виник на рубежі століть, досліджує соціальні функції, структуру, способи управління розвитком [9].

Метою функціонування регіональної освітньої системи автор визначає задоволення попиту на освітні послуги з боку населення регіону і попиту на випускників – елементів РОС з боку економіки регіону. Наявність мети є відмінною характеристикою РОС від регіональної мережі освітніх установ – сукупності регіональних освітніх установ та органів управління освітою, що розглядаються як організаційні, економічні, соціальні об'єкти. Іншими словами, регіональна мережа характеризує склад і структуру, але не функції РОС.

В. Гаврилук, розглядаючи питання розвитку регіональних освітніх систем, зазначає, що однією з

важливих ідей їхнього вивчення є зв'язок державних освітніх систем із регіональними, їхній взаємний вплив у процесі трансформації всієї освіти. Розвиток регіональних освітніх систем базується на принципах нової державної освітньої політики, пов'язаної з автономізацією діяльності багатьох регіональних систем. Політика регіоналізації зумовлена процесами децентралізації, ослаблення вертикальних і суттєвого посилення горизонтальних зв'язків і структур, лінійно-функціональних відносин в управлінні, господарюванні, соціальному розвитку. Особливо важливі зміни в області регіонального освіти відбуваються в галузі професійної освіти. Зростання кількості ВНЗ характерне для регіонів з нерозвиненою освітньою інфраструктурою [10].

За П. Пасюковим, регіональна система неперервної фізкультурно-педагогічної освіти є сукупністю взаємодіючих на даній території: наступних освітніх програм і державних освітніх стандартів; регіональної мережі реалізуючих їх освітніх установ незалежно від їхніх організаційно-правових форм, типів і видів; регіональних органів управління освітою, фізичною культурою і спортом і підвідомчих ним установ і організацій. Орієнтирами розвитку регіональної системи неперервної фізкультурно-педагогічної освіти є тенденції в розвитку освітньої ситуації в регіоні, національні і культурні традиції, сформовані у результаті історичного становлення регіону і культури в цілому, культурно-історичні цінності, що дозволяє здійснювати особистісно зорієнтоване навчання та виховання (учня, студента, слухача) на базі різних освітніх рівнів і ефективно управляти процесом самоосвіти і саморозвитку особистості [11].

І. Цибірова характеризує основні тенденції розвитку регіональних освітніх систем: гуманізація, регіоналізація та інтеграція освіти, а також особливості сучасної освітньої політики в контексті загальнодержавних і світових соціальних процесів (подолання технократизму в освіті і орієнтація на потреби особистості, посилення ціннісно-культурних функцій освіти, пов'язаних з вирішенням завдань соціалізації особистості, вироблення нової філософії освіти і адекватної сучасним соціально-політичних умов освітньої парадигми, розвиток освітніх систем як із урахуванням загальноцивілізаційної уніфікованої спрямованості, так і національної специфіки та своєрідності) [12].

Як бачимо, більшість дослідників трактує поняття регіональної освітньої системи в першу чергу як набір освітніх закладів регіону, не включаючи в неї освітні заклади, що територіально можуть розташовуватись далеко за його межами, та надавати освітні послуги через свої регіональні відділення, академії, засобами дистанційного навчання, що є однією з інноваційних функцій регіонального навчання та перекваліфікації.

На наш погляд, залишаються недостатньо сформованими теоретико-методичні засади дослідження розвитку РОС ПКПП і понятійно-термінологічний апарат, пов'язаний із цією проблематикою.

Таким чином, інноваційні процеси в регіональних освітніх системах повинні впроваджуватись конкретними етапами та на певних рівнях застосування, щоб не викликати диспропорцій у сферах упровадження і цілісно виводити освітній процес у регіоні на якісно новий сучасний рівень. На різних рівнях упровадження інновацій повинні застосовуватись різні методи наукових досліджень, побудови теоретичних і математичних моделей оцінки доцільності їх впровадження та сценарії розвитку.

### 5. Результати дослідження

У результаті дослідження доведено, що система підвищення кваліфікації – одна з центральних складових післядипломної освіти, її підсистема, що забезпечує зростання рівня освоєння фахівцем професії впродовж всієї його діяльності з урахуванням придбаного досвіду і власних змін, що відбуваються у міру дорослішання людини. У цьому контексті актуальним є адаптивно-педагогічне проектування регіональної освітньої системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Усвідомлення суті й особливостей вищевикладеного на сучасному етапі розвитку післядипломної освіти дає можливість засобами проектування РОС, розуміти її реалії і будувати перспективи вдосконалення і розвитку даної системи [13].

Вивчення стану РОС ПКПП у соціально-економічних умовах дозволило виявити цілий комплекс протиріч:

- між новими вимогами до рівня регіональної освітньої системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників і недосконалими критеріями якості перепідготовки і підвищення їх кваліфікації;

- між умовами функціонування освітніх закладів післядипломної педагогічної освіти України, що змінилися, і відсутністю відповідного адаптивного середовища організації їхньої діяльності;

- між необхідністю орієнтації процесу перепідготовки і підвищення кваліфікації на професійну компетентність фахівців чинної системи і недостатньою розробленістю інноваційних технологій, що забезпечують необхідну якість;

- між готовністю педагогічних працівників реалізувати свій творчий потенціал і відсутністю для цього науково обґрунтованих умов.

Вказані протиріччя обумовлюють необхідність реагувати на запити суспільства, що інтенсивно розвивається, а також нові цільові установки і потреби освіти в освоєнні викладачами кафедр освітніх закладів післядипломної педагогічної освіти теоретичних і методичних засад щодо адаптивно-педагогічного проектування РОС ПКПП.

Доведено, що підсистемами всеукраїнської освітньої системи, яким у свою чергу притаманні системні властивості, є регіональні освітні системи.

Регіональна освітня система представляє собою сукупність:

- різнорівневих варіантів освітніх програм, складених з урахуванням науково-культурних особливостей і традицій регіону, що історично склалися;

– регіональних освітніх стандартів, що забезпечують їх виконання;

– збалансовану мережу освітніх установ, що забезпечують задоволення потреб населення у різноманітних освітніх послугах відповідно до їх запитів;

– систему адміністративних і суспільно-державних органів управління, що забезпечують функціонування і розвиток освіти з урахуванням реальних ресурсних можливостей регіону.

Підсистемами регіональної освітньої системи є не лише всі виділені освітні системи, але й кожна з них окремо. Підсистемами муніципальної освітньої системи є районні, шкільні і класні освітні системи.

Група слухачів є підсистемою зразу трьох освітніх систем – шкільної, районної чи міської, регіональної.

На основі аналітичного огляду літературних джерел сформульовано для введення в науковий обіг таких понять:

– регіональна освітня система – це підсистема освітньої системи вищого рівня, що належить державі, яка включає в себе мережу установ дошкільної, загальної, позашкільної, спеціальної, професійної освіти, управління, підвищення кваліфікації, що розвивається на основі регіоналізації, проектування, новаторства та дисемінації;

– регіональна освітня система підвищення кваліфікації педагогічних працівників – це сукупність освітніх програм, концепцій, які задовольняють запити груп населення на даній території і забезпечують стабільність результатів освітньої діяльності. Вона є фактором сталого розвитку, що визначає вибір різноманітних моделей підвищення кваліфікації та професійної перепідготовки педагогічних кадрів: постійна зміна зовнішнього середовища і необхідність адаптації до цих змін; постійне ускладнення професійної діяльності; підвищення значення фактора часу (підвищення оперативності дій вимагає нового підходу до методів навчання та управління); низька ефективність загальноприйнятих форм кооперації при вирішенні виникаючих проблем; наявність міжорганізаційних систем інформації та комунікації [14].

Світовий і вітчизняний досвід засвідчує, що будь-які принципові зміни в освітній системі практично нездійсненні до тих пір, поки не відбувається зміна якості професійної діяльності самого педагога. Зміни в регіональних освітніх системах підвищення кваліфікації педагогічних працівників стосуються створення нових освітніх стандартів, перегляду та оновлення навчальних програм, змісту навчально-методичних посібників, форм і методів навчання.

## 6. Висновки

Таким чином, стан теоретичної розробленості та нормативно-методичного забезпечення вирішення проблеми показав: регіональна освітня система підвищення кваліфікації педагогічних працівників повинна характеризуватися великою гнучкістю, варіативністю, різноманітними підходами, формами та методами навчання. У цьому напрямку пріоритет потрібно віддати освітнім закладам післядипломної пе-

дагогічної освіти, що покликані вдосконалювати фахову майстерність педагогічних працівників.

## Література

1. Жаркова, Е. Н. Проектирование развития региональной системы повышения квалификации работников образования [Текст] / Е. Н. Жаркова // *Alma mater. Вестник высшей школы.* – 2011. – № 2. – С. 55–60.

2. Воронцова, В. Г. Гуманитарно-аксиологические основы постдипломного образования педагога [Текст] / В. Г. Воронцова. – Псков: Изд-во ПОИПКРО, 1997. – 421 с.

3. Жаркова, Е. Н. Проектирование развития региональной системы повышения квалификации работников образования [Текст] / Е. Н. Жаркова // *Alma mater. Вестник высшей школы.* – 2011. – № 2. – С. 55–60.

4. Рамазанов, С. К. Вопросы управления развитием региональной образовательной системы в условиях экономической реформы [Текст] / С. К. Рамазанов, Н. И. Крышталь, А. В. Велигура // *Экономика Крыма.* – 2005. – № 15. – С. 68–72.

5. Глазырина, А. В. Андрагогический подход к развитию образовательной активности педагога в процессе повышения квалификации [Текст]: дис. ... канд. пед. наук : / Алла Владимировна Глазырина. – Йошкар-Ола, 2006. – 156 с.

6. Молоканова, А. С. Развитие региональной образовательной системы в сельском социуме Республики Мордовия [Текст]: дис. ... канд. пед. наук : спец. / А. С. Молоканова. – Саранск, 2003. – 215 с.

7. Гамаюнов В. Г. Инновационный потенциал региональной образовательной системы: управлінський аспект [Текст] / В. Г. Гамаюнов // *Збірник наукових праць ДДУУ Том XI Серія «Державне управління».* – 2010. – Вип. 151 «Проблеми державного управління розвитком промислового потенціалу регіону». – С. 14–23.

8. Шевчук, А. В. Регіональні освітні системи: теорія, методологія, практика інноваційного розвитку [Текст]: монографія / А. В. Шевчук. – Львів, 2013. – 464 с.

9. Абрамов, Ю. Ф. Региональные образовательные системы как социальный институт: организация, управление развитием. Социолого-экономический аспект [Текст] / Ю. Ф. Абрамов, И. А. Журавлева, Т. В. Кравченко. – Иркутск: Иркутский университет, 2002. – 104 с.

10. Гаврилюк, В. В. Становление системы образования региона [Текст]: монография / В. В. Гаврилюк. – Тюмень: Изд-во Тюмен. госун-та, 1998. – 86 с.

11. Пасюков, П. Н. Региональная образовательная система как фактор устойчивого развития непрерывного устойчивого развития непрерывного физкультурно-педагогического образования [Текст]: автореф. дис. ... докт. пед. наук / П. Н. Пасюков. – Челябинск, 2000. – 24 с.

12. Цибилова, И. М. Становление и развитие региональной системы профессионального образования [Текст]: дисс. ... канд. пед. наук / И. М. Цибилова. – Владикавказ, 2006. – 150 с.

13. Билик, Н. И. Региональная образовательная система повышения квалификации: реалии и перспективы [Текст] / Н. И. Билик // *Образование Минщины.* – 2011. – № 6 (35). – С. 29–31.

14. Білик, Н. І. Регіональна освітня система як фактор сталого розвитку підвищення кваліфікації педагогічних працівників [Текст]: зб. наук. пр. / Н. І. Білик // *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи.* – 2014. – Вип. 1(8). – С. 76–84.

## References

1. Zharkova, E. N. (2011). Development Designing of the Pedagogical Staff's Training Regional Educational System. *Alma mater. Vestnik of High School*, 2, 55–60.

2. Vorontsova, V. G. (1997). Humanitarian and Axiological Bases of In-Service Teacher Education. Pskov: POY- PKRO Publishing House, 421.
3. Zharkova, E. N. (2011). Proektirovanie razvitiya regional'noj sistemy povysheniya kvalifikacii rabotnikov obrazovaniya. Alma mater. Vestnik vysshej shkoly, 2, 55–60.
4. Ramazanov, S. K., Kryshchal, N. I., Velyhura, A. V. (2005). Development Management Matters of Regional Educational System in Terms of Economic Reform. The Crimea's Economy, 15, 68–72.
5. Glazyrina, A. V. (2006). Andragogical Approach to the Development of Teacher's Educational Activity in the process of Teacher Training. Yoshkar-Ola, 156.
6. Molokanova, A. (2003). The Development of Regional Educational System in the Village Society of the Republic of Mordovia. Saransk, 215.
7. Gamajunov V. G. (2010). Innovacijnyj potencial regional'noi' osviti'oi' systemy: upravlins'kyj aspekt. Zbirnyk naukovykh prac' DDUU Tom HI Serija «Derzhavne upravlinnja», 151 «Problemy derzhavnogo upravlinnja rozvytkom promyslovogo potencialu regionu», 14–23.
8. Shevchuk, A. V. (2013). Regional Educational Systems: theory, methodology, Practice Innovation Development: Monograph. Lviv, 464.
9. Abramov, Yu. F., Zhuravleva, I. A., Kravchenko, T. V. (2002). Regional Educational Systems as a Social Institute: Organization, Management Development. Social and Economic Aspect. Irkutsk: Irkutsk University Press, 104.
10. Gavriluk, V. V. (1998). The Formation of the Educational System of the Region. Tyumen: Tyumen State University Publishing, 86.
11. Pasyukov, P. N. (2000). The Regional Educational System as a factor of Continuous Sustainable Development of Physical Training and Pedagogical Education. Chelyabinsk, 24.
12. Tsibirova, I. M. (2006). The Formation and Development of Professional Education Regional System. Vladikavkaz, 150.
13. Bilyk, N. I. (2011). Pedagogical Training Regional Educational System: Reality and Prospects. Education of Minshina, 6 (35), 29–31.
14. Bilyk, N. I. (2014). Regional Educational System as a Factor of Sustainable Teaching Staff's Training Development. Adult Education: Theory, Experience and Prospects: Coll. of Scientific Works, 1 (8), 76–84.

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Гриньова М. В.  
Дата надходження рукопису 25.11.2015*

**Білик Надія Іванівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогічної майстерності, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, вул. Жовтнева, 64-ж, м. Полтава, Україна, 36014  
E-mail: nbilyk@rambler.ru

УДК 374.7:373 (477) «197/198»  
DOI: 10.15587/2313-8416.2015.56938

## РОЗВИТОК ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (70–80-ті роки ХХ століття)

© А. В. Опольська

*Розглянуті основні чинники, які впливають на реформування та модернізацію післядипломної педагогічної освіти. що зумовлюють необхідність реформування та модернізації післядипломної педагогічної освіти. Обґрунтована необхідність доцільність звернення до вітчизняного історичного досвіду організації післядипломної освіти педагогів. Визначені особливості розвитку післядипломної педагогічної освіти кінця ХХ століття; доведено, що у 70–80-ті роки вона мала системний характер, що призвело привело до зміни функцій та подальшого її розвитку*

**Ключові слова:** післядипломна педагогічна освіта; інститут удосконалення вчителів; курси підвищення кваліфікації; перепідготовка

*The main factors which induce postgraduate pedagogical education to reformation and modernization are described in the article. The necessity of having resort to national historical experience of postgraduate teachers training is grounded. The peculiarities of development of postgraduate pedagogical education in the late of twentieth century are defined. The fact that postgraduate pedagogical education had strategic character in 70–80 years of the twentieth century and it led to changes of its functions and further development is proved*

**Keywords:** postgraduate pedagogical education; institute of advanced training; refresher courses; retraining

### 1. Вступ

Одним із наслідків науково-технічної революції ХХІ ст. став прискорений процес застарівання знань. Потреба фахівців у постійному поповненні знань через систему, яка б відповідала запитам працівників стає життєвою необхідністю. В Україні такою системою є післядипломна освіта, яка сприяє розвитку особистості завдяки появі нових інформаційних технологій, нових

форм навчання, удосконаленню методик та ін. Особливого значення післядипломна освіта набуває для педагогічних працівників, які виступають найбільш цінним ресурсом країни. Саме від них залежить ефективність навчання і виховання підростаючого покоління, утілення в життя освітньої стратегії, яка покликана сприяти розвитку суспільства в цілому та окремої особистості зокрема.